

*AİLEDE
KİŞİLERARASI İLİŞKİLER*

Çocuğun davranışları;

- Kalıtım
- Zeka düzeyi
- İç salgı bezleri
- Çocuğun doğum sırası
- Kötü arkadaşlıklar.....
- *AİLE İLİŞKİLERİ*

Çocuğun birlikte yaşadığı aile onun sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlayan, fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini karşılayan temel bir kurumdur.

Başarılı insan= Çocuklukta sağlıklı aile içi ilişkiler

- Mutlu, sevecen, çatışma ve bunalımdan uzak, yapıcı, yaratıcı, özgüvenli bireylerin yetişmesi sağlıklı ve dengeli ailelerde başarılı ilişkilerle sağlanabilir.
- Uyum bozukluğu gösteren çocuklar; başarısız anne-baba-çocuk ilişkisinin ürünüdürler.

SAĞLIKLI AİLE

Aile = İnsan vücudu (Farabi)

Aile bireyleri= Vücudun organları

Sağlıklı aile = Sağlıklı vücut

Bütün organların vücudu korumak için yardımlaşmaları gibi, bütün aile bireyleri de aileyi korumak için yardımlaşırlar.

Sağlıklı ailenin özellikleri

- Aile içinde karşılıklı sevgi, saygı, dayanışma,bağlılık ve işbölümü esastır.
- Çok az çatışma vardır, gelişimsel değişikliklere kolay ve başarılı bir şekilde uyum sağlarlar.
- Aile üyeleri kendi fikirlerini, beklentilerini, korkularını serbestçe ve kaygı duymadan ifade edebilirler.
- Diğerlerinin duygu ve düşüncelerine saygı duyarlar.
- Aile kuralları esnektir ve kişinin kendini gerçekleştirmesine engel değildir.
- Roller açıktır ve birbirini tamamlar. Yaşa, cinsiyete, kültürel değer ve beklentilere uygundur
- Tüm aile üyeleri cinsel kimliklerini kabul ederler, karşı cinsiyete saygı duyarlar. Cinsiyetler arasında üstünlük yoktur.

Sağlıklı ailenin fonksiyonları

- *Duyguları paylaşma*
- *Duyguları anlama*
- *Bireysel farklılıkları kabullenme*
- *İşbirliği*
- *Mizah duygusu*
- *Problem çözme*
- *Takdir duygularını ifade etme*
- *Birlikte zaman geçirme*

Sağlıksız aile

Optimal aile fonksiyonlarının yeterince yerine getirilmemesi

=

Sağlıksız aileler

- ❖ Ailenin fonksiyonelsizliği aile üyelerinin aşırı içiçeliği ya da kopukluğuyla sonuçlanabilir.
- ❖ Kopuk ailelerde aile üyeleri birbirine çok az bağlıdır.
- ❖ Yetersiz ve sağlıksız bir iletişim vardır.
- ❖ Aile üyeleri ne kendi sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını aile içinde karşılayabilirler, ne de diğer aile üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenirler.

Sağlıksız ailenin yol açtığı sorunlar

Kopuk ilişkiler → Problem çözümede yetersizlik

İççe ilişkiler → Bağımsızlık duygusunun gelişmemesi

Yetersiz/sağlıksız iletişim → Sosyal uyumsuzluk

Rollerin belirsizliği → Sorumluluk duygusunda yetersizlik

Depresyon, madde bağımlılığı, uyum bozukluğu

EŐLERARASI İLİŞKİLER

Başarılı bir evlilik için nitelikli bir karı-koca ilişkisi önemlidir.

Anne baba ve çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı olabilmesi öncelikle anne-babanın kendi aralarındaki ilişkinin sağlıklı olmasına bağlıdır.

EŞler arasındaki olumlu ilişkiler anne-baba olarak rollerini doğru bir şekilde oynamalarına yardım eder.

Evlilik uyumu

Eşlerin karşılıklı olarak evlilikten beklentilerini gerçekleştirebilmek için tutum ve davranışlarında yaptıkları değişiklikleri ifade eder.

- ✓ Eşler tarafından paylaşılan faaliyetler
- ✓ Eşlerin rol tamamlayıcısının derecesi
- ✓ Evlilikteki çatışma düzeyi uyumun belirleyicileridir.

Uyum; eşlerin birbirlerine ve evliliğin bütünlüğüne uyum sağlayacak şekilde değişiklikleri özümsemeleridir.

Ailede birlik-beraberliğin sağlanabilmesi; eşler arasında iletişim, değer ve amaçlar, karar verme, evle ilgili faaliyetlerin yürütülme biçimi, yakın akraba ilişkileri, zorunlu etkinlikler dışında kalan serbest zamanın değerlendirilmesi, gelirin idaresi vb ekonomik, yönetsel ve psiko-sosyal konularda anlaşmaya varılması gereklidir.

Evlilikteki problemler → Kişilerarası ilişkinin **kaçınılmaz** bir ögesi

Evlilik uyumu → **Süreklilik** taşıyan bir boyut

Eşler arasındaki uyumun bozulması her ilişkide olabilen kişilerarası bir olgudur. Önemli olan çiftin bu durumun üstesinden gelebilme yeteneğidir.

Evlilik Uyumunu Etkileyen Etmenler

Eş Seçimi Kararının Etkisi

- Fiziksel sağlık ve görünüm,
- Sosyo-kültürel yakınlık,
- Hayat görüşü, siyasi görüş,
- Yaş, din, eğitim durumu vb,
- Kişilik özellikleri ve hedefler....

Bu özelliklerin ne ölçüde ve başka hangi özelliklerin dikkate alınması gerektiği kişinin kendi tercihidir.

ANCAK;

Benzerlikler eşlerin birbirinden etkilenmesini sağlayan bir unsurdur.

Ekonomik Sorunların Etkisi

- Temel ihtiyaçları karşılayacak yeterli gelirin olmaması,
- Para tüketime biçimi,
- Ekonomik kararlarda eşler arasındaki güç dengesi.

Evlilik uyumunda gelirin miktarı ile birlikte eşlerin para idaresi gibi ekonomik konularda fikir birliğine varmaları ve ortak bir anlayış oluşturmaları önemlidir. Böylece, ailede ekonomik kaynakların kullanımı, muhafazası ve tasarrufuna ilişkin problemlerin çıkması önleildiği gibi, bu konuda yaşanabilecek çatışmaların da önüne geçilir.

İletişim ve Dayanışmanın Etkisi

Ailede iletişim; mesajların paylaşılması yoluyla zamanla gelişen, kişilerarası ilişkilerde birlikteliği gerektiren, organize olmuş ve doğal olarak oluşan etkileşim mekanizmasıdır.

Açık, etkili ve nitelikli iletişim evlilik başarısı ve mutluluğu olumlu etkiler. Sorunların çözümünde etkili iletişim şarttır.

Her iki eşin de iletişim konusunda istekli ve başarılı olması → **MUTLULUK**

Dayanışmayı engelleyen 2 temel unsur;

- ❑ Toplumsal etkinliklerden kopmak,
- ❑ Aileye çocukların katılması

Dayanışmanın kurulması ve sürdürülmesini tehlikeye atar.

Evlilikteki uyumun olumlu ve dengeli olabilmesi için;

- ❑ Evlilik ilişkisinin sürekliliğini sağlamak,
- ❑ Yeni etkinlikler planlamak,
- ❑ Romantik olanaklar yaratmak,
- ❑ Duygusal dayanışmayı güçlendirmek
- ❑ Mesleki rollerle ilgili destek sunmak önemlidir.

Cinsel Yaşamın Etkisi

Cinsel ilişki evliliğin ayrılmaz bir parçası olarak görülmekle birlikte, herkes için her durumda ve her zaman aynı anlama gelmemektedir.

- Fiziksel doyum
- Psikolojik doyum

Cinsel ilişkilerde aşkın varlığı, eşlerin bütünleşmesine, tam bir doyum sağlamasına yardım ettiği için gereklidir. Fiziksel ve psikolojik doyumun birlikte sağlanması halinde evlilik anlam kazanır, kadın ve erkek bütünleşir.

Evlilik Uyumunun Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Çocuk temel ihtiyaçları karşılandıktan sonra, anne- babasının birbirlerini sevdiğini bildiği sürece kendini mutlu ve güvende hisseder. Eşlerin karşılıklı ilişkilerine özen göstermeleri, çocuklarına özen göstermeleri ile eş anlamlıdır.

Olumlu duygusal bağlar → Çocuğun gereksinimlerine duyarlılık

Çözülemeyen çatışmalar → Gerginlik → Olumsuz ebeveyn tutumları

- Çocukun benlik saygısında azalma,
- Duygusal ve davranışsal uyum sorunları,
- Akran ilişkilerinde uyumsuzluk,
- Korku, kaygı,
- Problem çözme becerisinin gelişiminde yetersizlik vb.

EBEVEYN-ÇOCUK İLİŞKİSİ

Çocuklar;

- Bebeklik,
- Okul öncesi yıllar,
- Okul yılları ve
- Ergenlik dönemini büyük ölçüde aileleri ile geçirirler.
- ✓ *İnsanlararası ilişkiler,*
- ✓ *Toplumun değer yargıları,*
- ✓ *Özgüven aile bireyleri ile kurulan ilişkiler yoluyla öğrenilir.*

Olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi → Sevgiye dayalı ilişkiler

Kendine ve diğer. güven duyma

Öğrenmeye isteklilik,

Hoşgörü,

Kend. ifade edebilme,

Başk. duyarlılık, soruml. sahibi olma.

Ebeveyn Tutumları

- Baskıcı ve Otoriter Tutum
- Gevşek ve Aşırı İzin Verici Tutum
- Dengesiz ve Kararsız Tutum
- Aşırı Koruyucu Tutum
- İlgisiz ve Kayıtsız Tutum
- Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü Tutum

Baskıcı ve Otoriter Tutum

Anne-baba kendini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak görür.

- ❖ Katı disiplin
- ❖ Denetim
- ❖ Katı kurallar
- ❖ İtaat beklentisi
- ❖ Bol eleştiri, aşağılama, şiddet

Baskıcı ve otoriter tutumla yetişen çocuklarda;

- Zihinsel ve sosyal açıdan yetersizlik,
- Akran ilişkilerinde zayıflık,
- Özgüven yetersizliği,
- Çekingenlik,
- Başkalarının etkisinde kolay kalma,
- Aşırı hassas bir kişilik yapısı,
- İsyankarlık..... görülebilir.

Gevşek ve Aşırı İzin Verici Tutum

Özellikle orta yaşın üzerinde çocuk sahibi olan ailelerde yetişen, tek çocuklarda görülür.

- ❖ Çocuk merkezli bir aile ortamı,
- ❖ Abartılı sevgi,
- ❖ Kuralsızlık,
- ❖ Aşırı hoşgörü

Gevşek ve aşırı izin verici tutumla yetişen çocuklarda;

- Doyumsuzluk
- Şımarıklık,
- Disiplinsizlik,
- Anne-babaya hükmetme ve saygısızlık
- Okula uyum sağlamada zorluk,
- Arkadaş ilişkilerinde uyumsuzluk.... görülebilir.

Dengesiz ve Kararsız Tutum

Anne-babanın birbirini desteklemeyen bir eğitim anlayışı söz konusudur. Bu tutum çocuğun davranışlarına rehberlik edecek dengeli değer yargılarının oluşumunu engeller.

- ❖ Aşırı hoşgörü/sert cezalandırma arasında gidip gelen davranışlar,
- ❖ Anne-babanın görüş ayrılığı
- ❖ Ebeveynin zaman içindeki tutarsız davranışları

Dengesiz ve kararsız tutumla yetişen çocuklarda;

- Davranışlarını anne-babanın ruh haline göre ayarlama,
- Dengesiz bir kişilik yapısı,
- İç çatışmaları, huzursuzluk... görülebilir.

Aşırı Koruyucu Tutum

Anne-babanın çocuğa gereğinden fazla kontrol ve özen göstermesidir. Özellikle anne-çocuk ilişkisinde görülür.

Annenin duygusal yalnızlığı.

Aşırı koruyucu tutumla yetişen çocuklarda;

- Diğer insanlara bağımlı olma,
- Güvensizlik,
- Aynı koruyuculuğu eşinden/ diğer insanlardan bekleme,
- Asosyallik,
- Girişimcilik becerinde yetersizlik,
- Problemlerle baş etmede güçlük,
- Duygusal kırıklıklar, mutsuzluk....görülebilir.

İlgisiz ve Kayıtsız Tutum

Anne-babanın çocuğu görmezden gelme, yalnız bırakma şeklinde dışlamasıdır. Bir tür duygusal istismardır.

- Düşük benlik saygısı,
- Özgüven yetersizliği,
- Aşağılık duygusu,
- Akran ilişkilerinde yetersizlik,
- Okula uyum sorunları,
- Düşük motivasyon ve başarısızlık,
- İlgi çekmeye dönük olumsuz davranışlar,
- Madde kullanımı ve suça yönelme.

Güven Verici, Destekleyici ve Hoşgörülü Tutum

Anne-babanın bazı kısıtlamalar dışında çocuğuna hoşgörülü olması, desteklemesi ve arzularını dilediği biçimde gerçekleştirmesine izin vermesidir.

- ❖ Yüksek özgüven,
- ❖ Başarı motivasyonu,
- ❖ Kendini rahat ifade etme,
- ❖ Karar verme ve sonuçlarını olgunlukla karşılama becerisi,

Güven verici, destekleyici ve hoşgörülü tutumla yetişen çocuklarda;

- Sorumluluk duygusu,
- Merak duygusu, araştırıcılık, deneme isteği,
- Dünyaya ve insanlara olumlu gözle bakma,
- Uyumlu kişilerarası ilişkiler,
- Liderlik becerisi ve atılganlık.... görülebilir.

Kaynaklar

- Baran, G. 2017. Aile Yaşam Dinamiği. Pelikan Yayınevi, Ankara.
- Tepeli, K. ve Durualp, E. 2018. Aile Yaşam Döngüsü. Hedef Yayıncılık, Ankara.
- Özgüven, İ.E. 2001. Ailede İletişim ve Yaşam. PDREM Yayınları, Ankara